

Vysokoctený pán prezident,

už od roku 1921 Matica slovenská skúma nárečia. Na túto prácu darovali Ste jej láskave roku 1931 500 000,- korún z jubilejného fondu a v darovacom dekrete čj. D 3662/31 oznámila nám Vaša kancelária i želanie, aby sa práce vykonávali „za účasti a vedení Komenského univerzity v Bratislave, zvlášte jejího člena, súkromého docenta a predsedu jazykového odboru Vaší Matice, PhDr. Václava Vážného“.

Vášmu želaniu Matica slovenská ochotne vyhovelá; v tom čase nebolo nedorozumenia medzi ňou a p. dr. V. Vážnym. Ale po vydaní Pravidiel slovenského pravopisu, v októbri r. 1931, p. dr. V. Vážny napádal vedenie Matice slovenskej v denných časopisoch a, hoci bol členom výboru a predsedom jazykového odboru Matice, útočil na správu Matice a preniesol pravopisný spor, ktorý bol rázu ideového, i na pole číro osobné, ba i politické. Po týchto jeho činoch valné zhromaždenie Matice slovenskej dňa 12. mája 1932 nevyvolilo ho za člena výboru, na čo on odišiel z valného zhromaždenia a organizoval vystupovanie členov z jazykového odboru a z Matice slovenskej, a poznove napádal náš ústav a jeho vedúcich funkcionárov, ktorí do toho času proti nemu úradne nijako nevystúpili.¹

Pán dr. V. Vážny takto ostentatívne postavil sa proti Matici slovenskej. Jeho postup rozhodne škodil nášmu ústavu najmä pred českou verejnosťou. On sám neuznal za dobré, ešte vtedy, keď bolo možné, túto vec vhodne usporiadať. Čakali sme temer dva roky, že p. dr. V. Vážný uzná a napraví, v čom schybil. Z našej stránky honorovali sme a honorujeme jeho dialektologické práce, dotované z Vášho daru, ale terajší stav je pre nás neudržateľný. Naše spoločná práca s p. dr. V. Vážným je znemožnená. Z našej stránky javí sa dnes vec takto: on má u seba všetok náš dialektologický materiál. A hoci nám oznámil, že materiál je uložený v slovanskom seminári Komenského univerzity, jednako na porade s jej zástupcami, konštatovali oni, že Komenského univerzita ani jej seminár neprevzali do opatery náš dialektologický materiál. A tak sa stalo, že po vystúpení p. dr. V. Vážného náš všetok dialektologický materiál má v rukách súkromník, takže my nad našim dialektologickým materiálom nijakej kontroly nemáme. Ale takýto stav je už z právnej stránky pre nás neprijateľný.

Dokladáme, že jeho útoky proti nášmu ústavu neprestali, ba svoju tendenciu stupňuje, keď údajne náš dialektologický materiál, jemu zverený, mieni odovzdať Šafaříkovej spoločnosti v Bratislave. Že sa na toto pomysľa, o tom by svedčil aj list Vašej kancelarie čj. D 8969/1933, spomínajúci Šafaříkovu spoločnosť, ktorá by vraj mohla konať dialektologický výskum Slovenska. Matica slovenská so spomenutou spoločnosťou nemôže spolupracovať, lebo Šafaříkova spoločnosť sa nehlásila doteraz k nám a vo verejnosti nezastupuje tie idey, ktoré uplatňovať je základnou osnovou Matice slovenskej.

Matica slovenská prejavila ochotu pracovať na dialektologickom výskume s Komenského univerzitou v Bratislave a to na spoločnom zasadnutí našich a jej zástupcov

(výsledok dohovoru je v priloženej zápisnici),² ale s vylúčením Šafaříkovej spoločnosti a p. dr. V. Vážneho. Matica slovenská rada dá svoj doteraz zozbieraný dialektologický materiál k dispozícii spoločnému kurátoriu, v ktorom by boli zástupcovia oboch ústavov, a preto prosíme Vás, pán prezident, aby Ste sám riešili túto vec a láskave zmenili v darovacom dekrete D 3662/31 pasus, kde sa spomína p. dr. V. Vážný, a podľa terajších nových pomerov zmenili časť darovacej listiny. Pričom prosíme, aby naša spolupráca s Komenského univerzitou nebola viazaná ani na Šafaříkovu spoločnosť, ani na osobu p. dr. V. Vážneho.

Všetky tieto ťažkosti s výskumom slovenských nárečí vznikli pre p. dr. V. Vážného, ktorému Matica slovenská z vlastných prostriedkov po desať rokov umožnila pracovať na výskume slovenských nárečí, ale on neprimeraným postupom voči správe Matice slovenskej poškodil náš ústav pred verejnosťou. A tak je celkom pochopiteľné, že nabudúce nemôžeme mu zveriť vedenie lingvistických prác.

Dúfame, že uznáte Matici slovenskej všetky tieto dôvody a najmä to, že ona nemôže sa vzdať svojho stanoviska v otázkach rečových, teda ani pri prácach na dialektologickom výskume Slovenska, ktoré sama začala.

Prosíme Vás o priaznivé vybavenie našej prosby.

V hlbokej úcte za výbor Matice slovenskej:

Predseda,

Správca,

tajomník,

člen výboru.^a

DOPIS

AMS, sign. 210/1933/43. Koncept, strojopis.^b

a – Podpisy nejsou připojeny.

b – Tamtéž jsou uloženy ještě další dva koncepty dopisu.

1 – Na podzim 1931 jazykovědná komise prof. Vážného dokončila práci na slovníku slovenského pravopisu. Slovník byl sestaven tak, aby co nejvíce přiblížil slovenštinu češtině, neboť z různých synonym a nářečových prvků úmyslně vybíral ta slova, která existovala i v češtině. Proti Vážného pravidlům vystoupilo otevřeným dopisem 128 slovenských spisovatelů, básníků, novinářů a překladatelů. Výbor Matice slovenské odmítl na svém zasedání 11. května 1932 Vážného pravidla slovenského pravopisu a s ním spojený slovník a totéž učinilo následující den i valné shromáždění, které uložilo nově zvolenému výboru Vážného pravidla revidovat na základě středoslovenských nářečí a s přihlédnutím k ostatním slovenským nářečovým prvkům. Viz RYCHLÍK, Jan. *Češi a Slovinci ve 20. století. Česko-slovenské vztahy 1914–1945*. Bratislava 1997, dok. č. 5, 6, s. 303–304.

2 – V Archívu Matie slovenské (AMS), sign. 210/1933/43 je k tomu uložená korespondencia medzi rektorátom Komenského univerzity v Bratislave a Maticí slovenskou.